

HÍREK

CSÚRY ISTVÁN – MÓNOS KATALIN – NÁDOR ORSOLYA – BODA ISTVÁN

Beszámoló a MANYE XX. Kongresszusáról

A Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete méltó helyszínt keresett jubileumi – huszadik – kongresszusa számára, a Debreceni Egyetem pedig, úgy is mint a szakma egyik hazai fellegrája, nagyszabású nyelvtechnológiai projekt megvalósítója, de úgy is mint a MANYE által fontosnak tartott tradíciókhoz személyes szálakkal is kötődő intézmény, szívesen vállalkozott a 2010-es alkalmazott nyelvészeti kongresszus megrendezésére. Debreceni egyetemének nagyságrendje, rangja és infrastruktúrája mellett szellemi múltja és jelene is predestinálta a kiemelkedő esemény megrendezésére, hiszen önálló alkalmazott nyelvészeti tanszékkel rendelkezik, évek óta folyik több karán is szaknyelvoktatás, szaknyelvi vizsgáztatás, fordító-, szakfordító- és tolmácsképzés. Évtizedek óta itt működik a Debreceni Nyári Egyetem, a magyar mint idegen nyelv oktatásának nemzetközileg elismert központja. A DE dolgozta ki Kelet-Magyarország egyetlen akkreditált önálló nyelvvizsgarendszerét (DEExam) és működteti nyelvvizsgaközpontját. A nyelvészeti és nyelvoktatási tanszékek, továbbá az idegennyelvi intézetek kutatói és oktatói az alkalmazott nyelvészeti közélet aktív szereplői, az alkalmazott nyelvészeti, szaknyelvi és fordítástudományi kutatások élvonalában vannak. Végül, de nem utolsó sorban: itt dolgozott 1955-től harminc éven át Papp Ferenc, a magyar alkalmazott nyelvészet kimagasló, iskolateremtő alakja, aki megteremtette a hazai számítógépes nyelvészet alapjait, Debrecen pedig a hazai és a nemzetközi russisztika központjává tette.

Az alkalmazott nyelvészet ma: innováció, technológia, tradíció címet viselő eseményre augusztus 26-28 közt került sor az egyetem főépületének patinás falai közt; rendezői a Debreceni Egyetem Tudományegyetemi Karok, a Magyar Tudományos Akadémia Debreceni Területi Bizottságának Nyelvtudományi Munkabizottsága, és természetesen a MANYE voltak. A programbizottságban a MANYE elnöksége részéről Klaudy Kinga, Székely Gábor, Fóris Ágota és Kis Ádám kaptak helyet, a fogadó intézményt pedig Csúry István bölcsészkarai dékánhelyettes, a Francia Tanszék vezetője és Pápay Kinga, az Általános és Alkalmazott Nyelvészeti tanszék kutatója képviselte. A Csúry István vezette szervezőbizottság tagjai (Agyagási Klára, Bánki Ágnes, Boda István, Forgács Anikó, Hunyadi László, Mónos Katalin, Jiří Pilarský, Szikszainé Nagy Irma) a Bölcsészettudományi Kar és az Informatikai Kar tanszékeinek és intézeteinek munkatársai közül kerültek ki. Az esemény kiemelkedő fontosságát jelzi, hogy fővédnöke Fábrián István, a DE rektora, házigazdája Gaál István, a Tudományegyetemi Karok elnöke és Papp Klára, a Bölcsészettudományi Kar dékánja voltak.

A kongresszus több szempontból is hűen tükrözte az elnevezésében szereplő innovációt. Nemcsak a nyárvégi időpont volt újítás a korábbi évek gyakorlatához képest. A szervezés teljes folyamata az Interneten, egy elektronikus konferenciaszervező rendszer (a ConfTool) adta keretben zajlott. A jelentkezéstől és az absztraktok feltöltésétől azok elbírálásán át a program kialakításáig és a regisztrációig minden ebben a rendszerben folyt (és folyik e beszámoló ké-

szítésének pillanatában is a kongresszusi kötetbe szánt előadások feltöltése és lektorálása). A számozott körlevelek korábbi rendszerét a pillanatnyi feladatokhoz igazodó, rugalmas rendszerűzenetek váltották fel. Igaz, hogy a szoftver magyarítása okozott némi kezdeti idővesztést, és működés közben további magyarítanivalók is felbukkantak, de a szervezők dolgát minden munkafolyamatban jelentősen megkönnyítette a ConfTool. A szervezők a részvételi díjak kialakításában is újításra törekedtek, amennyiben megtörték azok évről évre automatikusan követett növekedésének tendenciáját, és a XIX. kongresszuséinál alacsonyabb részvételi díjakat határoztak meg.

A rendezvény mintegy kétszáz résztvevőt vonzott, akik három nyitó és egy záró plenáris előadást, tizenhat szekcióban száznegyvennégy prezentációt láthattak-hallhattak, köztük poszterbemutatókat és számítógépes eljárások, alkalmazások bemutatóit is. A programok közt idén is helyet kaptak a már jól megszokott kerekasztalok, az alkalmazott nyelvészeti tanszékek vezetőinek értekezlete, a Brassai Sámuel-díj átadása, és az elmaradhatatlan társas események: a fogadás és a gulyásparti. Ez utóbbiakhoz az egyetem díszudvara, illetve a debreceni Nagyerdő egy hangulatos étterme teremtettek méltó környezetet.

A magyar alkalmazott nyelvészeti kongresszusok sorában a kerek évfordulós megemlékezések kongresszusa volt a huszadik. A húszéves múltra való visszatekintés mellett ugyanis Papp Ferenc akadémikusra, a Debreceni Egyetem volt professzorára és díszdoktorára emlékeztek a résztvevők születésének 80. évfordulója alkalmából. Papp Ferenc nemcsak az általános és alkalmazott nyelvészet, a magyar nyelvészet és a russzisztika kiemelkedő alakja volt, hanem a számítógépes nyelvészet hazai úttörője is, így debrecenisége s a nyolcvan év mellett a kongresszus központi témája: a nyelvtechnológia harmadik okként tette időszerűvé a rá való emlékezést. Az Aulában helyet foglalók – köztük a MANYE vezetői – sorában szép számmal voltak jelen Papp Ferenc egykori tanítványai is. A nyitó plenáris ülést a professzor özvegye és Ferenc fia is megtisztelte jelenlétével. Székely Gábor professzor, a MANYE alelnöke az egykori tanítványból lett kolléga személyes hangján emlékezett meg Papp Ferencről, szép, meghitt pillanatokkal törve meg a terem szigorú ünnepélyességét.

Megható pillanatokban azután sem szűkölködött a kongresszusi program. Ilyen volt a Brassai-díj, illetve – a második napot záró MANYE-közgyűlés részeként – az egyesület tiszteleti tagja cím átadása. Az előbbit az idén Cs. Jónás Erzsébet, a Nyíregyházi Főiskola professzora, a DE Nyelvtudományi Doktori Iskolájának alapító tagja, a szövegsemantika és a fordításstiszttika jeles szaktekintélye kapta, az utóbbiban Petőfi S. János professzor, az MTA külső tagja, a DE díszdoktora, a nevéhez fűződő szemiotikai textológia iskola megeremtője részesült.

A plenáris előadások sorában – Székely Gábor Papp Ferenc-megemlékezése után – először Petőfi professzor kapott szót. *A mondatnyelvésztől a multimediális kommunikátumok szöveg-tanainak létrehozásáig. Az idegen nyelvek oktatása mint alkalmazott szövegtan* című előadásában a 2001-ben a Torinói Egyetem *laurea honoris causa* kitüntető címének elnyerése alkalmából tartott *lectio*jának gondolatmenetét követve a szövegtani megalapozottságú nyelv- és irodalomtanítás elveit és módszertanát vázolta fel. Bakonyi István, a Széchenyi István Egyetem professzora *Háború és béke az orosz nyelvben* címmel tartott rendkívül sok szempontú és információgazdag előadást az orosz tanítás/-tanulás helyzetéről, az e téren mutatkozó tendenciákról s azok okairól, jelezve a tárgyalóképes orosztudással bíró szakemberekben mutatkozó hiányt. A második kongresszusi nap is plenáris előadással indult: *Húsz év a felsőoktatási nyelvoktatásért* címmel Sturcz Zoltán (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem) beszélt a felsőoktatási intézmények idegen nyelvi lektorátusainak sorsáról, szerepéről. A kongresszus zárónapján Szépe György professzor, az egyesület tiszteletbeli (és előző) elnöke *A Magyar*

Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületének [MANYE] 20. évében címmel tartott plenáris előadást. Ebben az egyesület létrejöttének előzményeit felidézve megemlékezett az alkalmazott nyelvészeti konferenciák/kongresszusok soráról, a MANYE tevékenységének nemzetközi kontextusáról, felidézte a *Modern Nyelvoktatás* létrejöttét és szólt az egyesület folyóiratának jelenéről is, a jövő felé tekintve pedig az alkalmazott nyelvészet és a nyelvoktatás tartalmát, a MANYE és a szakma generációs átrétegződését, az egyesület viszonylagos főváros-centrikusságát és a szakmai tevékenységének diverzifikálódását vizsgálta.

A szervezők és a MANYE vezetősége a fölvetett hét – igen aktuális és izgalmas – téma közül négyet választottak ki a hagyományos kerekasztal-beszélgetések céljából. Az első *A magyar mint idegen nyelv lexikográfiai és tankönyvi háttere* címmel Szöllősy-Sebestyén András moderátori szerepvállalásával, a kongresszus magyartanítással foglalkozó szekciói előadóinak részvételével s a vendéglátók részéről a Debreceni Nyári Egyetem igazgatójának, Szaffkó Péternek és munkatársának közreműködésével került sor. Ez a kerekasztal annál is inkább jó alkalmat szolgáltatott a személyes kapcsolatok létesítésére, mert bár jól ismert a több mint félszázados múltra visszatekintő Debreceni Nyári Egyetem nemzetközi rangja, szakmai teljesítménye, az alkalmazott nyelvészeti fórumainkon ritkán vannak jelen. A mostani kerekasztal-részvételüknek köszönhetően hangsúlyos megfogalmazást kapott az a tény, hogy a magyar állam immár több mint egy évtizede nem veszi eléggé komolyan, mit is jelent az, hogy a magyar az Európai Unió hivatalos nyelveinek egyike. A fordítás- és tolmácsolásiparban számottevő kereslet mutatkozott volna a magyar iránt, ám uniós támogatásoktól estünk el amiatt, hogy erre nem figyeltünk oda. Sok egyetértő, egymást erősítő hozzászólás tanúsága szerint a magyar mint idegen nyelv ügye a gyakorlatban függetlenedett a hungarológiától, mert ez utóbbi igazán csak a tudományterület szakemberei számára tűnik fontosnak. Ezzel együtt azonban a hungarológiai ismeretek iránti kereslet is nyilvánvaló, ami viszont nem jár föltétlenül együtt a magyartanulás igényével. Így tehát fontos volna nagyobb súlyt helyezni a hungarológiának idegen nyelveken való terjesztésére.

A Köznyelv és szleng a lexikográfiában című kerekasztal-beszélgetést Szabó Dávid lexikográfus, szlengkutató (ELTE) vezette. Résztvevői Parapatics Andrea (ELTE), a *Szlengszótár* (Tinta Könyvkiadó) szerzője, Pátrovics Péter (ELTE), a *Német szlengszótár* (Anno Kiadó) szerzője, Pusztai Ferenc (ELTE), a *Magyar értelmező kéziszótár* főszerkesztője és Szabó Edina (Budapesti Corvinus Egyetem), a *Magyar börtönszleng szótára* (Kossuth Egyetemi Kiadó) szerzője voltak. A főbb témakörök sorában érintették a köznyelv és a nem-sztenderd változatok különválasztásának problémáját, felvetve a kérdést, hogy a bizalmas köznyelvet vagy az úgynevezett sztenderd szlenget a köznyelv részeként kell-e értelmezni. Terítékre került a szleng és az egyéb nem-sztenderd változatok elkülönítésének kérdése is, különös tekintettel a szleng és a bizalmas köznyelv viszonyára. A fő hangsúly emellett a szlengszótárírás alapkérdéseire tevődött: a résztvevők sorra vették az anyaggyűjtés problémáit, a példaanyag eredetének, a szócikkek felépítésének kérdéseit és foglalkoztak az etimológia feltüntetésének szükségességével. Külön kitértek a kétnyelvű szlengszótárak sajátosságaira (például az ekvivalencia tekintetében). A lexikográfiai eszmecsere kiterjedt a szlengnek az általános egy- és kétnyelvű szótárakban való megjelenésére is.

Az Államnyelvek és kisebbségi nyelvek a XXI. századi Európában című nyelvpolitikai-nyelvtervezési kerekasztal-beszélgetés résztvevői – magyar és nem magyar Kárpát-medencei kisebbségek képviselői – a múlttól, a jelenről és a jövőről folytattak eszmecserét. A beszélgetést Nádor Orsolya vezette (Károli Gáspár Református Egyetem), a meghívott vendégek: Gál Noémi (Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár), Hornokné Uhrin Erzsébet (Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete, Békéscsaba), Simon Szabolcs (Selye János Egyetem, Komá-

rom) és Szoták Szilvia (Imre Samu Nyelvi Intézet, Alsóőr) a nyelvi jogok *de iure* és *de facto* érvényesüléséről mondták el tapasztalataikat. A résztvevők érzékletesen jelenítették meg a nagy létszámú, sajátos hagyományokkal rendelkező magyar kisebbség (Erdély) és a felmorzsolódóban lévő, veszélyeztetett magyar kisebbség (Burgenland), a sajátos hagyományokkal rendelkező, de minden mai nyelvi joga ellenére eltűnőben lévő magyarországi kisebbség (szlovákok) és a politikai széljárásnak leginkább kitett szlovákiai magyar kisebbség nyelvi helyzetét.

A meghívott kutatók bemutatták ezeknek a kisebbségeknek a demográfiai, jogi és oktatás-politikai helyzetét, különös tekintettel az aktuális hiányjelenségekre és a stratégiai feladatokra. A beszélgetés végén határozott igény fogalmazódott meg egy olyan, a politikusok által is (el)ismert nyelvstratégia kidolgozására, amely megfelel a nemzetközi és a hazai joggyakorlatnak, a nyelv- és oktatáspolitikai irányelveknek, köztük a kevéssé ismert és hátrányos helyzetben lévő nyelvekre vonatkozó uniós elvárásoknak. Ennek a stratégiának mindemellett magában kellene foglalnia a Kárpát-medencében és a nyugati diaszpórában élő magyarság, a hátrányos helyzetű nyelvi közösségek, valamint a nem magyar anyanyelvű magyarországi népcsoportok számára egyaránt elfogadható, tudományos alapokon nyugvó döntéshozatal lehetőségét is.

Az internet kihívásai – könyvdigitalizálás és elektronikus könyvtárak – ez volt a negyedik kerekasztal címe. Résztvevői megszólalásuk sorrendjében: Koltay Tibor, a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar Informatikai és Könyvtártudományi Tanszékének vezetője, Sajó Andrea, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója, Virágos Márta, a DE Egyetemi és Nemzeti Könyvtár főigazgatója, Nagy László, a nyíregyházi Mórincz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár igazgatója és Csernoch Mária, a DE Informatikai Kar Információ Technológia Tanszék vezető oktatója. Együtt arra a nagy feladatra vállalkoztak, hogy áttekinthetők a könyvdigitalizálás szerzteágazó témakörét. A kerekasztal munkáját Boda István, a DE IK Könyvtárinformatikai Tanszékének vezetője fogta össze.

Koltay Tibor vitaindítójában vázlatosan összefoglalta azokat a kérdéseket, amelyek napjainkban egyaránt foglalkoztatják a könyvtár- és információtudomány s az alkalmazott nyelvészeti kutatás szakembereit. Sajó Andrea a könyvdigitalizálás területén alkalmazott legmodernebb könyvtári technológiákat tekintette át, és részletesen elemezte az elektronikus könyvtárak gyakorlati megvalósításának tartalmi, formai és jogi vonatkozásait. Virágos Márta az egyetemi könyvtárak szerepét elemezte, és izgalmas új projektekről számolt be. Nagy László az olvasók és az elektronikus dokumentumok szolgáltatásának szempontjából vizsgálta meg a kérdést, és felvetette az olvasók bevonását a digitalizálási folyamatba. Csernoch Mária nagy ívű áttekintést adott a jelenleg hozzáférhető legfontosabb elektronikus könyvtárak szolgáltatásairól, egyebek közt a napjainkban szinte mindenkit foglalkoztató Google Books lehetőségeiről. A kerekasztal munkája a témakör szerzteágazó vonatkozásainak köszönhetően a szokásosnál kissé hosszabbra nyúlt, de a résztvevők előadásaiból dinamizmussal, újdonságokkal és nagy kihívásokkal teli jövőkép bontakozott ki napjaink egyik legfontosabb információtudományi kérdésköréről és ennek és alkalmazott nyelvészeti vonatkozásairól.

Ami az újításokat illeti a program tartalmi kérdéseinek terén, első ízben találkoztunk poszterszekcióval, melynek keretében kilenc kutató ismertette legújabb eredményeit. Nem egy jelentkező idegenkedett ettől az alacsonyabb rendűnek vélt műfajtól, ám erre a jól sikerült poszterek iránti folyamatos érdeklődés a kongresszus elejétől végéig rácafol.

A genderkutatás, valamint a számítógépes nyelvfeldolgozás és nyelvtechnológia szekció előadásai is az újdonság erejével hatottak. Ez utóbbi témakör az alkalmazott nyelvészeti kutatások újabb vonulatainak megjelenítőjeként a kongresszus súlyponti kérdése volt. Itt mutatkozott be ugyanis a multimodális ember-gép kommunikáció technológiájának elméleti alapjait

kutató, a Debreceni Egyetem több oktatóját is a tagjai közt tudó HuComTech nevű kutatócsoport. Ők számítógépes alkalmazások és eljárások demonstrációival, *Az ember-gép kommunikáció technológiájának elméleti alapjai* című projekt áttekintésével, továbbá három szekcióban elhangzott előadásaikkal gazdagították a kongresszus programját.

A MANYE-kongresszusok világában csak újabban jelen lévő genderkutatás ugyan csupán négy előadással képviseltette magát, ez mégis öröndetes, mert ezek a prezentációk a szociolingvisztika és a kritikai diskurzuselemzés elméleti alapjain nyugvó, interdiszciplináris gendernyelvészetnek a magyar alkalmazott nyelvészeti gyakorlatban történő meghonosodását jelzik. Ez biztató fejlemény.

Természetesen az idén sem hiányoztak a programból a bevált alkalmazott nyelvészeti témakörök, mint a fordítástudomány, a kontrasztív nyelvészet, a lexikológia és a lexikográfia, a szaknyelvi kommunikáció és a terminológia kutatása, az idegennyelv-oktatás stb. terén elért új eredmények bemutatása. Valamennyi szekcióban számos fiatal kutatót és PhD-hallgatót üdvözölhattünk az előadók és a résztvevők közt is. Külön örömünkre szolgált az egyetemi hallgatók jelenléte a közönség soraiban.

A kongresszus ideje alatt a sor került a szak- és nyelvkönyvek, szakmai kiadványok szokásos kiállítására, vásárára és könyvbemutatókra is. Ennek keretében vehették át a 2009-ben Egerben, az Eszterházy Károly Főiskolán megtartott XIX. MANYE-kongresszus Debrecenben is jelen lévő résztvevői az ott elhangzott előadásokból szerkesztett kötetet. A XX. kongresszusra készült cikkeken már dolgoznak a szerkesztők, hogy a hazai alkalmazott nyelvészet következő – szombathelyi – seregszemlájén hasonlóképpen kézbe lehessen venni a kiadványsorozat legfrissebb kötetét.

A XVI. évfolyam 4. számának szerzői

- BODA ISTVÁN, Debreceni Egyetem, Könyvtárinformatikai Tanszék (bodai@inf.unideb.hu)
CSÚRY ISTVÁN, Debreceni Egyetem, Francia Tanszék (csury@delfin.unideb.hu)
BÉKÉSI IMRE, Szegedi Tudományegyetem (bekesii@jgypk.u-szeged.hu)
DRÓTH JÚLIA, Szent István Egyetem, Idegen Nyelvi Kommunikáció és Fordítóképző Tanszék, Gödöllő
(droth.julia@gtk.szie.hu)
ELEK PÉTER, Elbaplan Kft., Budapest (guyon@interware.hu)
FATA ILDIKÓ, Szent István Egyetem, Idegen Nyelvi Kommunikáció és Fordítóképző Tanszék, Gödöllő
(fataildi@gmail.com)
HORVÁTH JÓZSEF, Pécsi Tudományegyetem, Anglisztika Intézet (josephor@gmail.com)
HRISZTOVA-GOTTHARDT HRISZTALINA, Pécsi Tudományegyetem, Idegen Nyelvi Titkárság
(xpucu@freemail.hu)
JABLONYKÓ ANATOLIJ, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász, Ukrajna
(freestyler@kmf.uz.ua)
KICSI SÁNDOR ANDRÁS, Budapest
KISZELY ZOLTÁN, Kodolányi János Főiskola, Angol Nyelv és Irodalom Tanszék, Székesfehérvár
(zotya@mail.kodolanyi.hu)
MÓNOS KATALIN, Debreceni Egyetem, Angol Nyelvoktatási Tanszék (ieas@puma.unideb.hu)
NÁDOR ORSOLYA, Károli Gáspár Református Egyetem, Magyar Nyelvtudományi Tanszék, Budapest
(nadororsolya@krea.hu)
NAGY ZOLTÁN KRISZTIÁN, Debreceni Egyetem (nagyonnzoli@gmail.com)
PETNEKI KATALIN, Szegedi Tudományegyetem, Germán Filológiai Intézet
(petneki.katalin@t-online.hu)
REIF SZILVIA, Budapest (szilvia.reif@gmail.com)
SCHMIDT ILDIKÓ, Pécsi Tudományegyetem, Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Program
(schmidtildi@yahoo.com)
PETER SHERWOOD, László Birinyi, Sr., Distinguished Professor of Hungarian Language and Culture,
University of North Carolina at Chapel Hill, USA (magyarize@gmail.com)
STURCZ ZOLTÁN, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Alkalmazott Pedagógia
és Pszichológia Intézet (sturcz@nyi.bme.hu)
SZABÓ GÁBOR, Pécsi Tudományegyetem, Anglisztika Intézet (gszabo@btk.pte.hu)